

Доц. Георги Лозанов: Изглежда, че властта се готви за промени в СЕМ и обществените медии

Новият медиен закон вероятно е написан, търси му се гражданска и експертна легитимност

Смущаващо заседание проведе медийната комисия в парламента в сряда. Тогава членовете на СЕМ и УС на БНР трябваше да дадат обяснения пред законодателя за това, че СЕМ е извикал на разговор генералния директор на БНР заради липсата на плурализъм в предаването на Петър Волгин "Деконструкция". Потърсихме за коментар председателя на СЕМ доц. Георги Лозанов.

- Доц. Лозанов, от много години сте в медийната регулация. Спомняте ли си подобен прецедент – законодателят да вика регулатора (СЕМ), за да го порицава, че регулира журналист от обществена медия?

- Не, не помня такъв прецедент. Разбира се, имаше опит привикването ни да се представи като форма на нормален парламентарен интерес към обществено важен медиен проблем. Но фактически бяхме там, за да ни се подсказе, че не бива да изпълняваме конкретните си регулаторни функции по отношение на конкретно установено нарушение на закона.

СЕМ осъществява различни типове мониторинг на обществените медии от гледна точка на изискването за плурализъм, например във връзка с протестите, с бежанците, въобще по водещите теми от дневния ред на обществото и много рядко установява отклонения. В този смисъл не само привикването, но и случаят с Петър Волгин няма аналог в практиката ни. Това личи и по сигналите до СЕМ за предаването му, които идват трайно и отдавна.

- Да припомним как започна този казус. Още през януари създателите на "12 плюс 3" разкритиковаха Петър Волгин, че използва предаването за политически цели.

- Не, няма връзка с тяхната реакция, нито с „12 плюс 3“. Там Волгин е един от водещите и колегите му възстановяват плурализма като цяло. Проблемът е с авторското му предаване „Деконструкция“, където престана да допуска мнения, различаващи се от собственото му. Именно за него са десетките сигнали, сред които и от 60 преподаватели в СУ. Те идват до нас близо година. Най-напред писахме до генералния директор и му ги препратихме. Това не даде резултат. После го поканихме на среща, протоколът от която вие публикувахте и дебатът напусна СЕМ. После аз отидох в предаването на Волгин, за да може в диалог пред аудиторията му да изясним какво значи плурализъм в обществените медии.

Всичко това е в сферата на „меката регулация“ преди да преминем към финансови санкции, тъй като те спрямо БНР са слабо ефективен инструмент – по закон не ги плаща нарушителят, а медиата, т.е. съответната сума се прехвърля от една бюджетна сметка в друга.

В частните медии е съвсем друго, там законодателят не е предвидил изкисвания за плурализъм, не само в отделното предаване, но и въобще. Питат ме с политическа подозрителност, в смисъл – „знам те аз от кои си“, защо сте се захванали с Волгин, а не с Кулезич, която откровено работи за ГЕРБ. Може и така да е, но никой не и го забранява. Както никой не забранява на ТВ7, да речем, да стои зад „България без цензура“. Станахме свидетели на какво ли не – на телевизионни предавания, превърнали се в партии, на телевизии на партии, на депутати, водещи предавания, на

ведещи, пристанали в ефир на партийни лидери... Подобни случаи в Европа почти няма, та нищо чудно да влезем в учебниците – в урока за рисковете от либерализма. И все пак, въпреки че нямат това задължение по закон, централните частни медии като bTV, като Нова или „Дарик“, общо взето, не се държат като Волгин – стремят се да спазват плурализма. Ведещите на сутрешните блокове или на коментарните предавания канят събеседници с различни гледни точки, особено ако са в спор помежду си. Екзотичните поведения принадлежат или в последна сметка попадат в по-периферните медии. Кое то съвсем не значи водещите да нямат собствено мнение, включително и в обществените медии. Но ако си решил да водиш предаване именно там, си длъжен по закон да осигуриш трибуна и на други значими мнения по темата, колкото и да не ги харесваш. Да не го направиш, е като да псуваш в ефир, та и по-лошо. Не разбирам защо Волгин, който твърди, че държи на плурализма като професионална ценност, очаква, че точно за него това не се отнася. И в програма „Хоризонт“ се държи като водещ в маргинална частна медия. Даже полу на шега го попитах дали не иска и той да направи от предаването си партия – „Деконструкция“ с лидер Петър Волгин.

- Как си обяснявате факта, че след срещата с генералния директор в БНР Ви викат за обяснение в медийната комисия?

- Не мога да си го обясня. Това са тактики, които се раждат в партийните централи, а аз явно нямам сетива за тях. Но, така или иначе, след разговора с Радко Янкулов и след като бях в предаването на Волгин, в следващото издание той е допуснал и различна от неговата гледна точка. Направил го е с ирония, но дори и това приемам, ако тя започне да го вади от монологичния му ступор. Може би започва да дава резултат диалогът с ръководството на БНР, което на въпросната среща в парламента потвърди, че мисли в случая като СЕМ. А може би и диалогът с Петър Волгин, който има впечатляваща журналистическа биография и не виждам защо така безразсъдно я залага на една единствена гледна точка.

- По чия инициатива Ви призоваха в медийната комисия?

- Не знам, но говорител на цялата акция стана депутатът от БСП Антон Кутев. Смятам го за умен човек и се изненадах, че като законодател иска да води с нас разговор, в който именно законодателят не ни е позволил да участваме. Затова в комисията водихме разговор главно за това, че не можем да водим такъв разговор. СЕМ е независим регулатор и подлежи само на съдебен контрол. На никакъв друг, камо ли на политически.

Таня Буруджиева изглежда усети парадоксалността на ситуацията и ми зададе по-принципен въпрос: дали двете разпоредби за обществените медии в закона – едната, която пази правото на всяко мнение, и другата, която изисква плурализъм във всяко предаване, не са в противоречие. Напротив, допълват се в кумулативната им приложимост. Волгин може да изрази каквото си иска мнение, стига да може да го защити в диалог, включително и с тези, които го отричат, за да може слушателят сам да вземе решение на кого да вярва. Другото е използването на ресурса на обществените медии за пропаганда.

Накрая казаха, че Волгин осигурявал плурализъм в предаването си чрез включването на слушатели. Само че неговата гледна точка е институционално защитена чрез ролята му в медиата и може да намери алтернатива единствено в други публични позиции от неговата страна на микрофона. Мястото на аудиторията е неравнопоставено спрямо тях, посланията ѝ, ако не са предварително селектирани, са жертва на случайност и анонимност. Иначе, разбира се, е хубаво да се чува гласът ѝ. Навремето в сутрешния блок на Нова Милен Цветков така пренесе политическия праймтайм в ранни зори.

Зрителите по телефона, особено по-възрастните, намираха утеха в това да споделят грижите си с него: „Миленчо, Миленчо...”.

Известно е обаче, че в бързането преди деловия ден политическото олеква, възприемането му е фрагментарно, няма време за аргументи, а само за емоциите, които правят скандала по-важен от това за какво е. Така че напоследък наблюдавах с експертна радост създаването на втори политически праймтайм в телевизионните програми следобед, където според световните традиции е мястото на коментарния пояс. Тъкмо си излязъл от проблемите на собствения си делник и си готов да вникнеш в посланията, които вече не те карат да се гневиш или да се самосъжбяваш, а ти помагат да се ориентираш. Самият Милен Цветков отдавна се пресели там, виждаме, че и Карбовски е решил да ползва този ресурс, но ключова роля в промяната на зрителските стереотипи изигра „Лице в лице” под редакторството на Уляна Пръмова. Така и не мога да намеря разумно основание точно сега предаването да бъде съкратено на половин час, но сякаш не ми е и работа да го търся.

- Да се върнем на отношенията Ви със законодателя. Не за пръв път членове на този парламент критикуват Вас и работата Ви. Очаквате ли това да доведе до конкретни действия от тяхна страна?

- За съжаление, май да. Атаките в парламента спрямо СЕМ се подреждат в логическа верига, на чийто край трябва да дойде изводът, че СЕМ не се справя и трябва да бъде сменен. А тъй като той има твърде специализирани правомощия, трудно разбираеми за масовия човек, срещу него е лесно популистки да се провокира хейтърска вълна: докога ще ни ядат парите, еле пък тоя с папийонката! Нищо, че всъщност ние се издържаме не от данъкоплатеца, а от такси и глоби. И нищо, че ако нямаше регулатор, да са останали две-три големи частни медии, които да са погълнали целия рекламен пазар и програмата им се състои само от реклами. Че обществените медии щяха да се управляват пряко от парламентарното мнозинство, каквито опити има и досега. И т.н. За да смениш регулатора обаче, трябва първо да направиш някакви промени в медийния закон, я в името – НСРТ да стане СЕМ, я в изискванията към членовете му, я в нещо друго, както до сега все се случва. Само ГЕРБ не овладя докрай положението и днес трима от петте члена на СЕМ не са избрани през неговия мандат – двама са по време на тройната коалиция и един по време на настоящето управление. Но за наша чест явно пак не им харесваме.

Иначе аз съм готов да участвам в написването на един съвременен медиен закон – още през 2010-а лансирах идеи, които по-насетне бяха потвърдени и от препоръки на ЕС. Пък и дори в резултат на него за пореден път да бъда махнат от СЕМ. Но да не се надяват, че ще предлагам текстове за „парлама”, чиято цел е именно да бъда махнат, както и колегите ми или шефовете на обществените медии.

- Но пък топката за нов закон бе подадена към "уважаемите главни редактори" на срещата на правителството с медиите.

- Тази среща всъщност беше, отложена с месеци, следизборна пресконференция на управляващото мнозинство, с която то казва: свалете коланите, гражданската турболенция за властта свърши и ние вече ще я упражняваме със всички, произтичащи от това привилегии. А те по стар комунистически и посткомунистически обичай започват от медиите. Не случайно първата среща беше именно с тях и най-тиражираната тема беше именно за нов медиен закон. Нищо чудно, както твърдят конспиративните сценарии, той вече да е написан, а сега да му се търси експертна, гражданска и медийна легитимност. Старият номер на Том Сойер с оградата: и вие – каквото и да значи това, ще сте доволни, защото ще сте го написали, и ние ще сме доволни, защото ще сме разместили фигурите по дъската.

Г-н Местан говореше, че законът ще трябва най-после да за развърже Гордиевия възел между медии, бизнес и власт. Което значи да се дадат нови защиты на журналистите, както спрямо собствениците им или тези, които ги финансират, така и спрямо самите политици. Тоест трябва политиците да могат да приемат закон против себе си. Затова е необходимо голямо и медийно, и обществено доверие в тях. Не че в момента го имат, но разговор като този, който проведохме в медийната комисия, руши и това, което нямат.